تأملی بر سایه روشن صنعت غذایی ایران

صنعت تولید غذا، از نمونه فعالیت‌های توانمند در کشور به شمار می‌رود، عرصه‌ای که در صورت حمایت و برنامه‌ریزی،می‌تواند به قطبی تأثیرگذار در توسعه صادرات غیر نفتی مبدل شود.

به گزارش پایگاه خبری اگروفودنیوز؛ به نقل از باشگاه خبرنگاران جوان، اساسا غذا و خوراک، از نیازهای اصلی و اساسی تمامی موجودات زنده به شمار می‌رود که طبیعتاً انسان نیز از این قاعده مستثنی نیست و به تبع این ضرورت و الزام، بسترساز توسعه فرصت‌های شغلی بسیاری به شمار می‌رود.

به واقع، در سایه صنعت مواد غذایی، می‌توان به گردش مالی بسیار بالا، سود آوری قابل توجه و توسعه صادراتی مضاعف نائل شد و طبیعتا مجموعه این مولفه‌ها تسریع کننده روند توسعه اقتصادی کشور خواهد بود.

در میان صنایع فعال در کشور، صنعت مواد غذایی از پویایی، پیشرفت و تنوع خاصی برخوردار است.

بنابر مطالعات انجام شده، فعالیت در این حوزه (تولید مواد غذایی)

در کشور، از عقبه و سابقه‌ای حد اقل، ۳ هزار ساله برخوردار است.

موقعیت خاص جغرافیایی ایران و قرار گرفتن در شاهراه مواصلاتی خاورمیانه و یکی از اصلی‌ترین محورهای تاریخی تردد و عبور و مرور در جهان و ظرفیت‌های عظیم و بالقوه برخوردار از آن، سرزمین ایران را مستعد بسیاری از فعالیت‌های تولیدی، همچون مواد غذایی و غیره کرد که البته جز مقاطع خاصی از تاریخ همچون دوران شاه عباس صفوی و غیره از این فرصت به نحو شایسته و مطلوبی استفاده نشد و شاهد فرصت سوزی‌های بسیاری در این عرصه بوده ایم.

به هر ترتیب و با وجود برخی نواقص، صنعت تولید مواد غذایی در کشور از پیشرفت و توانمندی بسیاری برخوردار است، ظرفیتی که همچنان فضای بسیاری برای توسعه هر چه بیشتر آن وجود دارد.

بنابر چشم انداز ۱۴۰۴، ظرفیت تولید مواد غذایی در ایران باید به فراتر از ۳۰۰ میلیون تُن افزایش یابد، عدد و رقمی که با وجود توفیقات حاصل شده بسیار در این عرصه (صنایع غذایی) همچنان تا نائل شدن به سقف لحاظ شده در سند چشم انداز، فاصله بسیاری احساس می‌شود.

یکی از توفیقات حاصل شده در حوزه تولید مواد غذایی به عرصه صادرات چنین محصولاتی معطوف می‌شود، امری که در یک دهه اخیر با رشد و افزایش ۹ تا ۱۰ برابری همراه شده است.

بنابر اخبار و گزارش‌های منعکس شده در رسانه‌ها، در حال حاضر، بیش از ۱۰ درصد از ارزش افزوده بخش صنعت کشور به واسطه تولید و فعالیت در بخش صنایع غذایی تامین و مهیا می‌شود.

آنچنان که آمار قید شده در رسانه‌ها نشان می‌دهد میزان صادرات مواد غذایی کشور ایران، تا پایان سال ۱۳۹۵، (با رشد ۸ درصدی) به ارزش بیش از ۲ میلیارد و ۷۰ میلیون دلار و از حیث وزنی به بیش از ۱ میلیون تن رسیده است.

فرآوری، ضرورتی جدی در راستای سودآوری و ارزش افزوده هر چه بیشتر در حوزه صنعت غذایی

استان البرز و غرب استان تهران از نمونه عرصه‌ها و کانون‌های

توانمند در تولید و عرضه مواد غذایی به شمار می‌رود، به تبع با چنین اوصافی، گفتگو با فعالان این عرصه و طرح پیشنهادات، نظرات و ایده‌های این گروه، در زدودن برخی از ابهامات و تبیین الزامات و اقتضائات این صنعت راهگشا و مثمر خواهد بود.

سعید حیدریان، یکی از فعالان حوزه تولید مواد غذایی در غرب استان تهران، با اشاره به استعدادها و ظرفیت‌های بسیار این مرز و بوم در بخش صنایع غذایی اظهار کرد: با وجود فرصت‌های متعدد و متکثری که در این حوزه شاهد آن هستیم، پدیده خام فروشی از نقیصه‌هایی است که همچنان در بسیاری از بخش‌ها ظهور و بروز پیدا می‌کند.

وی افزود: به واقع، عمده ارزش افزوده حاصله در حوزه تولید مواد غذایی در سایه فرآوری آن و به تعبیری صنعتی شدن تولید با تکیه بر تجهیزات و فناوری‌های روز به دست می‌آید و به تبع، تحقق چنین امر خطیری، مستلزم احداث و راه اندازی صنایع تکمیلی و تبدیلی خواهد بود.

حیدریان تصریح کرد: مزایا و ثمرات صنایع مذکور، موضوعی روشن و مبرهن است و گواه صدق این ادعا را می‌توان در دستاوردهای حاصله در عرصه مذکور و در اقصی نقاط ایران جستجو کرد.

این فعال در عرصه تولید مواد غذایی گفت: اساسا مواد خام را نمی‌توان به‌صورت خام به کشورها و بازارهای هدف صادر کرد و در بخش‌ها و عرصه‌هایی که این قابلیت وجود دارد نیز، سود حاصله از صادرات مذکور، بسیار محدود و اندک است و این قاعده در بسیاری از حوزه‌های صنعتی و تولیدی دیگر کشور، جاری و ساری است.

وی افزود: هر آنچه فرآوری مطلوب و حرفه‌ای تری در عرصه صنایع غذایی عملیاتی می‌شود، به همان میزان ارزش افزوده افزون تری نصیب تولید کننده خواهد شد.

حیدریان گفت: از دیگر سو، با فرآوری مطلوب، عموما بر مدت زمان ماندگاری محصولات غذایی افزوده می‌شود و در چنین شرایطی، فرصت فزاینده تری برای بازاریابی، فروش و عرضه تولیدات اینچنینی ایجاد می‌شود.

این فعال در حوزه صنایع مواد غذایی بیان کرد: یکی از اشکالاتی که در حال حاضر در برخی از حوزه‌های تولیدی شاهدآن هستیم به فاسد شدن آنها پیش از عرضه و فروش باز می‌گردد که طبیعتا با توسعه صنایع

تکمیلی و تبدیلی، حجم قابل توجهی از این محصولات، به پول و سود مراکز فعالیتی در عرصه تولید مواد غذایی تبدیل می‌شود.

وی افزود: اساسا زمانی پیشوند صنعت در کنار تولید مواد غذایی قرار می‌گیرد که بر روی مواد غذایی فرآوری و اقداماتی انجام می‌گیرد که به واسطه آن میزان ماندگاری، طعم و حتی تنوع محصولات افزایش می‌یابد در غیر اینصورت برداشت محصول از زمین‌های زراعی و کشاورزی و عرضه و فروش مستقیم آن، در قالب صنعت مواد غذایی قابل تعریف نیست.

ضعف در بسته بندی و حمل و نقل، پاشنه آشیل صنعت غذایی به شمار می‌رود

حمزه فیروز آبادی، یکی از فعالان حوزه تولید مواد غذایی در استان البرز، با اشاره به دو مولفه حمل و نقل و بسته بندی و نقش نافذ و تاثیرگذار آن در توسعه اقتصادی و شکوفایی صنعت مواد غذایی اظهار کرد: در سالیان اخیر، پیشرفت‌ها و توفیقات قابل ملاحظه و در خور توجهی در این دو عرصه حاصل شده، اما همچنان در بسیاری از بخش‌ها شاهد جاری بودن نقیصه‌ها و نقاط ضعفی هستیم که می‌توان از آن تحت عنوان پاشنه‌های آشیل صنعت مواد غذایی یاد کرد.

وی افزود: یک صنعت غذایی پیشرو و پویا و توسعه یافته، نیازمند حمل و نقل مناسب است تا به واسطه آن، مواد غذایی پیش و پس از فرآوری، در اسرع وقت به بازارهای هدف منتقل شود.

این فعال در عرصه تولید مواد غذایی بیان کرد: وجود نارسایی در این بخش، می‌تواند در تسریع فرآیند فاسد شدن محصولات غذایی تاثیرگذار واقع شود و از دیگر سو بعضا در بزنگاه‌های حساس، کندی حمل و نقل، موجبات ربودن شدن گوی سبقت توسط رقبای ایران را فراهم می‌سازد.

وی افزود: نِمود و نمونه بارز این امر، زمانی که کشور قطر توسط برخی از کشورهای عربی با محوریت سعودی، تحریم شد، ظهور و بروز پیدا کرد، جایی که تُرک‌ها به مراتب توانمندتر از ما عرض اندام کردند.

فیروز آبادی گفت: بسته بندی مواد غذایی از دیگر مولفه‌های تعیین کننده در تسهیل و تسریع فروش محصولات اینچنینی به شمار می‌رود،

زیرا بخش قابل توجهی از جذابیت اقلام تولید شده، (در کنار کیفیت مطلوب و قیمت مناسب)، به این اصل خطیر وابسته است.

این فعال در حوزه تولید مواد غذایی تصریح کرد:متاسفانه بعضا در برخی حوزه‌ها شاهد کیفیت پایین بسته بندی مواد غذایی هستیم که همین نقیصه بسترساز ظهور و بروز برخی مشکلات در بازار رقابتی با دیگر کشورها می‌شود.

(گفتنی است پیش از این در خصوص صنعت بسته بندی و ضرورت آن در حوزهای ِ اقتصادی و تولیدی گزارشی به تفصیل، تنظیم و منعکس شد که پ ِیرو این موضوع، از تشریح مجدد مکررات در این خصوص، اجتناب می‌کنیم)

از ضرورت حمایت هر چه بیشتر دولت تا اعتماد سازی در بازار کشورهای هدف

یکی از ن ِمودها و تجلی گاه‌های فعالیت بخش خصوصی در صنعت را، می‌توان در حوزه تولید مواد غذایی و صنایع مرتبط با آن جستجو کرد.

در ارتباط با ضریب فعالیت بخش خصوصی در این عرصه، اعداد و ارقام متعددی مطرح می‌شود، اما آنچنان که بررسی‌ها و اخبار موجود نشان می‌دهد، در مجموع میزان فعالیت بخش خصوصی در این عرصه، بیش از ۹۰ درصد برآورد می‌شود.

با همه این اوصاف، طرح این موضوع، ن َفی کننده حمایت دولت از فعالان این عرصه نیست و می‌طلبد دستگاه‌های مربوطه، حمایت‌های هر چه بیشتری را از فعالان بخش صنایع غذایی لحاظ کنند.

سید هادی رضوی، عضو گروه علوم مهندسی صنایع غذایی دانشگاه تهران یکی از ضروریات حمایت دولت از صنعت غذایی کشور را در توسعه تجهیزات تولیدی عنوان می‌کند.

به زعم وی، پیشبرد صنعت غذا، مستلزم همکاری لازم در بخش صنعت ماشین آلات و تجهیزات خواهد بود و با وجود حصول توفیقاتی در این عرصه، بنابراین در حوزه ساخت تجهیزات و ادوات مربوطه، حمایت‌های هر چه بیشتر دولتی، در این خصوص احساس می‌شود.

یکی دیگر از الزامات م ُقتضی و ضروری برای توسعه صنایع غذایی ایران، به اعتماد سازی هر چه بیشتر در بازارهای هدف باز می‌گردد،

اعتمادی که متاسفانه به دلیل برخی کم توجهی‌ها و غفلت‌ها، بعضاً خَدشِه دار شده و می‌باید در راستای ترمیم آن، تلاش لازم عملیاتی شود.

مهدی کریمی تفرشی، رئیس هیئت مدیره تعاونی تولید کنندگان مواد غذایی، در گفت‌وگو با رسانه‌ها با اشاره به از دست رفتن برخی فرصت‌ها و ظرفیت‌ها در بازار کشورهایی همچون روسیه و قطر، اظهار کرد: به عنوان نمونه طبق قرارداد ایران با روسیه، مقرر بود بازرگانان ما، اجناس، کالاها و محصولات خود را از طریق "کانال سبز" به روسیه ارائه کنند، اما در مقام عمل این امر محقق نشد.

وی می‌افزاید: متأسفانه برخی تَجارُبِ تَلخِ گذشته در دهه ۹۰ (در زمان فروپاشی شوروی سابق) به دلیل صادر نمودن برخی محصولات بی کیفیت ایرانی توسط عده‌ای بازرگان نما، حاصل شد و همین نقیصه اعتماد روس‌ها به برخی کالاها و محصولات ما را خدشه دار کرد.

تفرشی می‌گوید: در حال حاضر روس ها، ممیزی‌های سختی را برای اقلام و محصولات ایران لحاظ می‌کنند.

رئیس هیئت مدیره تعاونی تولیدکنندگان مواد غذایی افزود: در خصوص تعرفه‌ها نیز باید بازبینی‌های لازم اِعمال گردد و به عنوان مثال در خصوص میوه‌ای همچون سیب، تعرفه واردات این محصول از ترکیه با ایران متفاوت است، زیرا ترک‌ها با رایزنی‌های لازم در کاهش تعرفه مربوطه، موفق عمل کردند که بخشی از این نارسایی‌ها به مشکلات (ما)، به (عملکرد) دستگاه‌های ذی ربط و برخی دیگر به سوءمدیریت بخش خصوصی باز می‌گردد.

به زعم وی اعتماد سازی در این عرصه، زمان بَر و مستلزم برنامه ریزی‌های خاص به خود است.

به هر ترتیب امید آن می‌رود با اتخاذ تدابیر هوشمندانه و تعریف و اجرایی نمودن برنامه ریزی‌های هدفمند و اصولی، اعتماد از دست رفته در مناسبات اقتصادی و تجاری میان ایران با برخی کشورها، ترمیم شود و قطعا صادرات محصولات باکیفیت و رعایت کردن مولفه‌های تأثیرگذار در فضای رقابتی، امری تعیین کننده در توسعه صادرات محصولات غذایی به شمار می‌رود.